

► **ТӘЛІМНІҢ ТҰҒЫРЫ**

Жаңа ғасырдың жайсаң ұрпағын отан-сүйгіштікке тәрбиелеу – маңызды мақсат қана емес, мейлінше салмақты жауапкершілік. Адамзаттың асыл мұраттарының шыңы – білімділіктің жоғары деңгейі мен мәдениеттіліктің мағыналы дәрежесі. Мұның өзі кезкелген қоғамның өркендеуінің басты өлшемі. Сол себепті, қазақстандық патриотизм мәселесі – барлық қоғамдық, мемлекеттік, саяси, мәдени-рухани тақырыптардың өзегіне айналды.

Жеке адамдар арасында да, әлеуметтік топтар арасында да шиеленістер қарқынды дамыған заманда – әрбір адамның, әрбір жастың кімді жақтайтынын, кімді қорғайтынын, қай елдің мүддесі үшін еңбек ететінін, әлеуеті мен күшін, идеяларын қай елдің игілігіне қолданатынын айқын білгені абзал. Осы қасиеттер мен міндеттерден – туған елге сүйіспеншілік, отаншылдық, патриотизм сынды күрделі сезімдер қалыптасады. Жастар өз елінің жетістіктері және мәдениетін мақтан тұтып, балаларының болашағын төл отанымен байланыстыруы керек. Қазықтың қабырғалы Қазыбек биі:

«Алтын ұяң – Отан қымбат,
Құт-берекең – атаң қымбат,
Аймалайтын – анаң қымбат,
Асқар тауың – әкең қымбат» дейді.

Бүгінгі таңда біздің Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті әлемнің 250 үздік университеті қатарына қосылып, 236-орыннан өзінің лайықты орынын белгіледі. Әрине, 200 үздік топқа кіруге – үздіксіз ұзақ ізденіс пен жасампаз жаңашылдыққа талпынудың арқасында қол жеткізілді. Жастардың білім-білігінің деңгейі қаншалықты маңызды болса, тәлім-тәрбиесінің дәрежесі де саоншалықты маңызды. Демек, басты міндет – тәуелсіз Қазақстанның әрбір білімді жас жеткіншегінің жүрегіне Отанына, жеріне, еліне деген ыстық сезім, шынайы сүйіспеншілік ұялату. Адамзаттық көзқарасы қалыптасқан, әлеуметтік белсенділігі жоғары, отаншыл ұрпақ тәрбиеленіп-өсіру – салықалы шаруа.

Егемендігіміз бен елдігіміздің көпінді тұрақтылығы мен заңдылығын сақтауда – жастардың бойындағы патриоттық тәрбие мен азаматтық сезімнің қалыптасуы айрықша маңызды. Қадым заманда ата-бабамыз: «Орағың өткір болса, қарың талмайды, Отаның берік болса, жауың алмайды» дегенді бекер айтпаған.

«Ел боламын» деген мемлекеттер, ең алдымен, ұрпақ тәрбиесін бірінші орынға қойған. Еліміздің тәуелсіздігінің алғашқы жылдарындағы нарықтық қатынастардың кеңінен орын алуы, ересектердің тәрбиеге жеткіліксіз көңіл бөлуі, ата-аналардың уақытының жетіспеушілігі мен қолдарының тимеуі, өкінішке қарай, отбасындағы жастар

тәрбиесінің деңгейін әлсіретіп жіберді. Ескі де есті арнасын жоғалтқан патриоттық, отансүйгіштік сезімдерді қалыптастыру мен тәрбиелеудің жаңа соқпағына түсу де оңай емес. Болашақта елдің тізгінін ұстайтын жастарымыз қайсыбір кемшіліктердің кесірінен бөгде ағымдар мен жат сенімдердің жетегіне еріп, Отан қорғаудан жалтаратын жағдайға да жақындады. Мұның себебі, ұлттық тамырымыздан алыстадық, тіпті, «Отансыздың – оты жанбайды» дейтін баба өсиетін ұмытуға шақ қалдық.

Қашанда алысты болжап, асылды қолдайтын Елбасымыз Н.НАЗАРБАЕВ: «Бүгінгі жастарды отаншылдық рухта тәрбиелеу – мемлекеттің идеологияның темірқазығы болуы тиіс» дегенде, туған отанды сүю, азаматтығын мақтан тұту, елінің болашағы үшін адал қызмет ету, ана тілін жетік меңгеру және қадірлеу, халқының әдет-ғұрып, салт-дәстүр ерекшеліктерін білу, дінге, тарихи мұраларға құрметпен қарау, отандастарына адамгершілік көзқарас қалыптастыру секілді құндылықтарға баса назар аударды. Өз халқының тарихының өнегелі жақтарын білу, өз еліңнің көшегі және бүгінгі қаһармандарын мақтаныш ету, олардың ерлігін қастерлеу – патриотизмнің басты құрамдас бөлігі.

Еліміздің басына түскен қиын кезеңдерде елі үшін ерліктерімен танылған тарихи тұлғалардың жасаған ұлы істері келешек ұрпаққа киелі үлгі. Қазақ даласының ойшылдары Әбу-Насыр әл-Фараби, ХасХажибБаласағұн, Махмұд Қашқари, жыршы-жыраулары Асан қайғы, Доспамбет жырау Қалқаманұлы, Махамбет Өтемісұлы, қазақ ағартушылары Ш.Уәлиханов, Ы.Алтынсарин, А.Құнанбаев т.б. толып жатқан тұрлаулы тұлғалардың өнегелі өмірлері бостандық сүйгіш қазақ халқының болашағына деген қамқорлықпен айшықталған. Аталған ғұламалардың еңбектері еліміздің егемендік алуымен байланысты педагогикалық тұрғыда зерттеліп, бір жүйеге келтірілді.

Отаншылдық – туған ел табиғатына, мәдениетіне, тіліне, озық дәстүрлері мен ұлттық мінезінің жақсы жақтарына деген сүйіспеншіліктен көрініс табады. Бүгінгі патриоттық идея мен тәрбие қазіргі заман адамдарына, олардың талғамдары мен мүдделеріне сай анық та түсінікті болуы шарт және барлық жетістіктерді, ұзақмерзімді басымдықтар мен талаптарды назардан тыс қалдырмау керек.

Отаншылдық – жастарға білім мен тәрбие берудің барлық бағдарламаларынан көрініс табуға тиіс. Студент жастарды оқыту

үдерісінің тәрбиелік құрамдасын күшейту қажеттілігінің басты бағыттарына – ұлттық патриотизм, мораль мен парасаттылық қағидаттары, тән мен жанның дамуы, заңға мойынұсынушылық т.с.с. жатады.

Жастардың арзан мәдениетке елтіп, этномәдени, дәстүрлі, ұлттық бастаулардан алыстап кетуі, өкінішке қарай, қалыпты және кеңінен тараған үрдіске айналды. Яғни, батыстық жалаң идеология мен жалпақ теориялардың басымдық ықпалы көптеген кедергілер қоюда. Мәсені түбегейлі шешудің тура жолы – қазіргі білім беру мекемелерінде этномәдени білім мен тәрбие беруге ерекше көңіл бөлу.

Қазақстанның тәуелсіз ел ретінде қарқынды дамуы үшін жастардың тәрбие үрдісінің басым бағыттарын айқындау қажет. Басым бағыттар қатарына азаматтылықты, еңбексүйгіштікті, адамгершілікті, адам құқықтары мен бостандықтарына құрметпен қарауды, Отанға, отбасына, қоршаған ортаға деген сүйіспеншілікті қалыптастыруға бағытталған білім берудің тәрбиелік қызметін жатқызуға болады.

Сөз жоқ, патриоттық сананы қоғамдық өмірде бекітіп, баянды ететін бірден-бір институт – жоғары оқу орындары. Ұстаздардың ықпалымен патриоттық сана қоғамдық өмірге бекітіліп, мемлекет тарапынан қолдауға және бағдарлауға ие болады. Студент жастар қоғамның әлеуметтік құрылымында ерекше орын алады. Олар еліміздің әлеуметтік-саяси, экономикалық және мәдени дамуының анықтаушы күші. Сондықтан, студент жастардың тұрмысы мен болмысына, тәлімі мен тағылымына үстірт қарауға болмайды.

Студент жастарды азаматтылық, патриотизм, еліміздің қарқынды сатылап дамуы идеяларының рухында тәрбиелеуге бет бұрған оқу-тәрбиелік басымдығы зор Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті – студент жастар өздерінің тұлғалық-кәсіби нығаюының жоғары деңгейімен, шығармашылық күш-қуатымен, белсенді қызығушылығымен, қоғамдық өмірдің әлеуметтік бағдарларына деген даралық көзқарастарымен ерекшеленуі тиіс деп есептейді. Қазақ Ұлттық Университетінің ұстаздары тек қана оқу және оқыту үрдістерін тәжірибелі, жастардың болмысы мен болашағына әсер ететін құбылыстарды тұтас әрі толыққанды зерттеуі керек. Университетіміздің тәрбие жұмыстарының негізгі мақсаты – рухани дүниесі бай, денсаулығы мықты, жоғары азаматтылығы гуманизммен ұштасқан, әле-

уметтік тұрғыда белсенді, бастамашыл, толерантты, шығармашылықты, инновациялық, әлеуметтік-мәдени өзгерістерге қабілетті, елін сүйген патриот тұлға қалыптастыру мен дамытуға жағдайлар жасап, тәлім-тәрбие беру.

Отаншылдық – құрғақ жер, босаң болмыстан пайда болмайды. Елшіліктің қайнар көздері – ел тарихын терең білуде, оның тәуелсіздігі мен гүлденуін қамтамасыз етіп, күш-жігерін аянбай сарп еткен аға ұрпақтардың іс-әрекетін терең ұғыну мен айрықша құрмет тұтуда жатыр.

Шынайы отансүйгіштік – азаматтық құндылықтарды, көзқарастар мен сенімдерді түзуге; мемлекеттің Рәміздері – Қазақстан Республикасының Елтаңбасын, Туын, Гимнін мақтанышпен құрметтеп-қастерлеуге; қоғамдық-саяси сауаттылық негіздерін сақтауға; заңдарды бұзбау рухында тәрбиелеуге; ұлтымыздың өткені мен мәдени мұрасына мұқият болуға иммунитет қалыптастырады.

Студент жастарға отаншылдық тәрбие жұмыстарын ұйымдастырудың жүйелілігіне – жеке тұлғаның дүниетаным тұтастығы, рухани және шығармашылықты үздіксіз дамуы, белсенділігі, табандылығы мен креативтілігі, өзін-өзі дамытуы, кәсібилігі, бәсекеге қабілеттілігі, сыни көзқарас пен ойлаудың стандартты емес үлгілерін меңгеруі, белсенді жасампаздық қабілеті, ұрпақтар сабақтастығы т.б. адами ұстанымдары жатады.

Отаншылдық қасиеттер мен қоғамдық-саяси сауаттылықты қалыптастыруда, тәрбие беру жүйесі мен тәрбиелік ортаны құру мен қолдауда Қазақ Ұлттық Университетінің ректоры, академик Ғалымқайыр Мұтановтәжірибелі мамандардың біліктілігін мүмкіндігінше кеңінен пайдаланып, көптеген түйінді мәселелерді шешуде. Мұндай ұстанымның жас маман кадрлар мен студент жастарға берер тәлім-тағылымдары мол. Өйткені, «Бұлбұл – гүлзарын сүйеді, Адал адам – Отанын сүйеді» деген ұлағатты ұстанған жас ұрпақты отаншылдық әрі патриоттық сезім негізінде тәрбиелесек, егеменді еліміздің көк байрағының көк аспанда мәңгілік желбірей беретіні анық.

Сымбат Әлиханқызы БӨЛЕГЕНОВА,
аға оқытушы.

Ардақ МАҚСҰТХАНҚЫЗЫ,
аға оқытушы.

Қазырет БЕРДІХАН,
жаратылыстану ғылымының магистрі.
Алматы қаласы.

ШОҚАН - ДАНА, ШОҚАН - ДАРА ҚАЗАҚТА

Әсем қала Алматыда, Алатаудың етегінде орналасқан ҚазҰУ қалашығы әр елді-мекендерден келген жас

буынның басын қосқан үлкен үйімізге айналды. Жастарға ата-бабаларымыздың қазақ мәдениеті мен тарихына

сiңiрген еңбектерi мен рухани мұраларын таныстыру мақсатында көптеген мәдени iс-шаралар жүргiзiлуде. Соның бiрi ректорымыз **Ғ.М.Мұтановтың** қолдауымен ұсынылған, әр ҚазҰУ студентi оқуға тиiстi «100 кітап» жобасы негiзiнде тарих, археология және этнология факультетiнде Ш.Уәлихановтың 180 жылдығына арналған дөңгелек стол болып өттi.

Бұл шараға факультетiмiздiң «Кітапхана ісi» мамандығының 2-курс студенттерi белсене қатысып, тарихымызға деген сүйiспеншiлiгiнiң жоғары дәрежеде екендiгiн дәлелдедi. От ауызды, орақ тiлдi шешендерiмiз Шоқанның қазақ халқының дамуына қосқан үлесiне тоқталса, әдебиетке жаны құмар ақын қыздарымыз Шоқанға деген сүйiспеншiлiкке толы жыр жолдарын арнады. Әсем әуездi әндермен көпшiлiктi патриоттық сезiмге беледi. Осы орайда жастарымыз жалындап жанып тұрғандығын, ата-бабасы iз қалдырған та-

► Ұлтық үйлесім

рихын сүюдiң биiк сезiм екенiн көрсете бiлдi.

«Халықтың дұрыс өсiп, дамуы үшiн ең әуелi бостандық пен бiлiм керек», - деп халықтың жарқын болашағы үшiн жас ағмырын сарп еткен қазақтың тұңғыш ғалымы Шоқанның арманы бүгiнгi кезде орындалды. Елiмiз тәуелсiздiгiн алып, бiлiм мен ғылым жолында құлашын кеңге жайып келедi.

Ұлпан УТЕШОВА
әл-Фараби атындағы
Қазақ Ұлттық универси-
тетiнiң тарих, археология
және этнология факуль-
тетiнiң 2-курс студентi

эдвайзер:
Т.Н.МҰҚАЖАНОВА

